

Piha- ja peltoporo- ongelma

Mikko Jokinen & Arto Naskali

Luonnonvarakeskus

Paloma-hankkeen aloitusseminaari

Kuusamo 22.1.2019

Kuva: Mia Landauer

Kuva: Mikko Jokinen

Mistä on kysymys, mitä tiedetään tässä vaiheessa?

- Poronhoidon, maanviljelyn ja vapaa-ajan asumisen välillä esiintyy paikoin ristiriitatilanteita ja ongelmia.
- Poroja tulee toisinaan viljelyksille, pihoihin ja puutarhoihin aiheuttaen vahinkoja ja ärtymystä.
- Poronhoitolain 31 § mukaan poroja on hoidettava siten, ettei em. tilanteita synny.
- Ongelmat koetaan ja tilanteisiin reagoidaan kuitenkin eri lailla paliskunnan alueella ja poronhoitoalueen eri osissa.

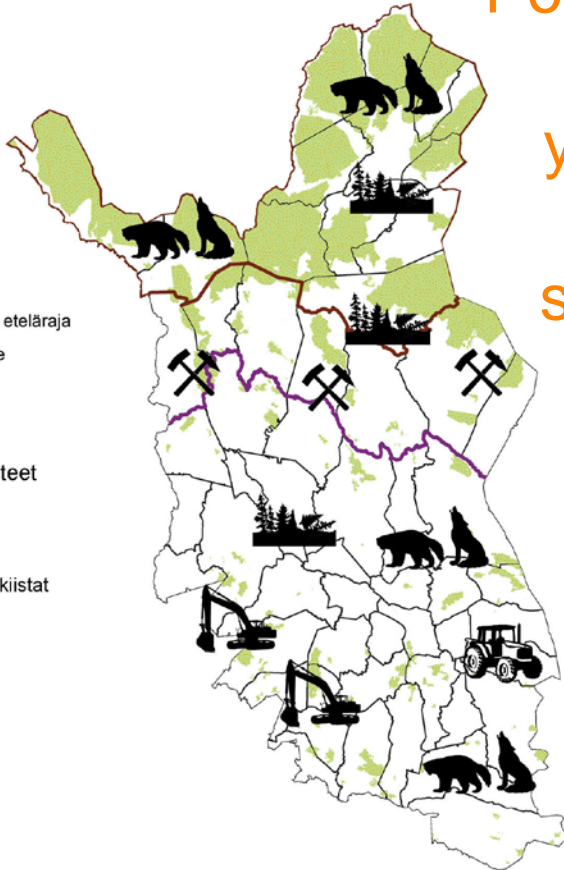
Poronhoitoalue ei ole yhtenäinen ominais- suuksiltaan

Legend

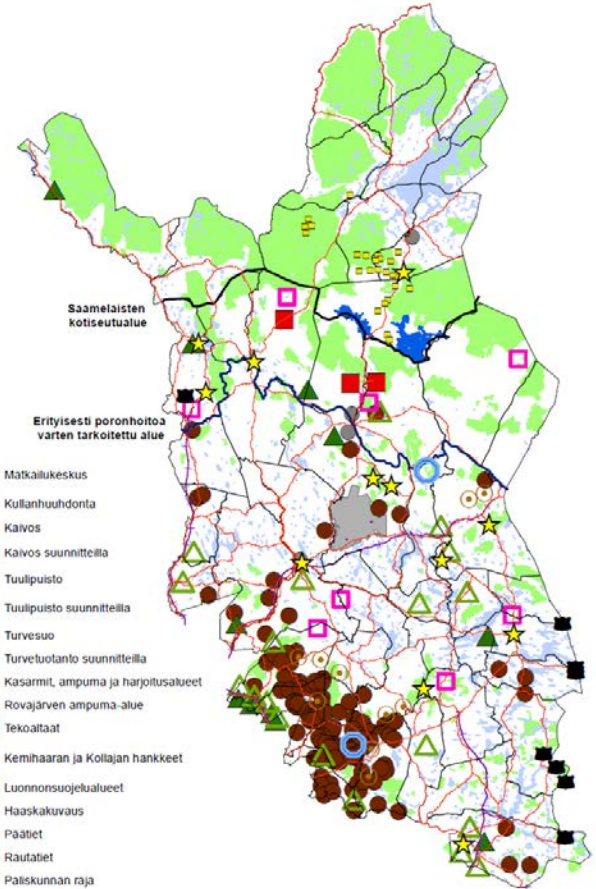
- Erityisen poronhoitoalueen eteläraja
- Saamelaisten kotiseutualue
- Luonnonsuojelualueet
- Paliskuntien rajat

Poronhoidon erityiset haasteet

- petovahingot
- metsätalous/hakkuukiistat
- kaivostoiminta
- turvetuotanto
- maanviljely

Poronhoitoalueen alueellisesti korostuvat haasteet

Mistä on kysymys, mitä tiedetään tässä vaiheessa?

Selvityksiä poronhoidon ja maanviljelyn haasteista ja ratkaisumahdollisuuksista:

- Karoliina Majuri 2018: Porojen aiheuttamien viljelysvahinkojen ehkäisemis- ja arviointikeinojen laajentamien
- Sanna Hast 2018: Poronhoito ja maatalous

Hankkeen taustahaastattelussa ja kirjallisuudessa esiin nousseita näkökulmia

- Seminaaria ja Paloma-hanketta varten tehtiin (Jokinen & Naskali) kuusi puhelinhaastattelua, haastateltavina maatalouden, poronhoidon, hallinnon, mökkiläisten ja tutkimuksen edustajia.
- Havaintoja peilataan kirjallisuudessa (erityisesti Majuri ja Hast) esitettyihin huomioihin.
- Seuraavassa esitetyt nostot eivät ole lopullisia ja tyhjentäviä esityksiä ongelmista, niiden syistä ja ratkaisumahdollisuuksista.

Nostoja – ongelman laajuus ja vakavuus

- Ei alueellisesti laaja ongelma, mutta vakava joissain palkisissa Kuusamossa.
- Paikoitellen vakavia ristiriitatilanteita viljelyvahinkojen ja mökkien istutusten ja pihojen siisteyden suhteen.
- Riitaisuudet eivät kosketa kaikkia poronhoitajia, maanviljelijöitä ja mökkiläisiä.
- Ongelma on olemassa, mutta monien mielestä sitä koskeva julkikuva on saanut kohtuuttomat mittasuhteet somessa ja osin muussa mediassa.

Nostoja – ristiriitojen syyt

- Ei yhtä selittävää tekijää vaan monia tekijöitä.
- Aidoilla porot saadaan pidettyä pois viljelyksiltä, mutta kaikki viljelijät eivät halua aitoja. Veräjän tulisi olla kiinni paitsi läpi kuljettaessa, osa viljelijöistä kokee sulkemisen työlääksi. Kulkijat saattavat jättää portin auki.
- Maankäyttö muuttunut: porolaitumet kaventuneet mm. hakkuiden, matkailun ja haaskakuvauksen vuoksi → porot hakeutuvat ihmisten ilmoille ja pelloille. Porot kesyyntyneet myös ruokinnan kautta.
- Maatalouden ja porotalouden taloudelliset vaikeudet kiristävät hermoja ja ilmapiiriä, heijastuu keskusteluun ja asenteisiin muita toimijoita kohtaan.
- Onko poropuolella riittävästi työvoimaa pitämään porot pois viljelyksiltä? Työntekijöiden kuormittuminen.
- Onko riittävästi halua ja kykyä nähdä asiat vastapuolen silmin? Henkilökemia.
- Vahinkoarvioimiseen liittyvät haasteet.

Pelto- ja pihaporot – ristiriitojen historia

- Ristiriitoja ja jännitteitä ollut ”aina”, niin kauan kuin poronhoito ja maanviljely on toiminut rinnakkain.
- Taustalla myös perheiden ja sukujen välisiä jännitteitä jotka saattavat purkautua porokeskusteluun vaikka ongelmat ovat muualla.
- Keskustelu ja syyttely kuitenkin äärevöitynyt tällä vuosikymmenellä. Mikä on somen osuus?
- Porot mökkien pihoilla verrattain tuore ongelma, asioihin reagoidaan ehkä herkemmin kuin aiemmin, mökkien määrä kasvanut voimakkaasti, taustalla muutokset maankäytössä ja porojen käyttäytymisessä.

Pelto- ja pihaporot – riitelevätkö asiat vai ihmiset?

- Sekä että.
- Kiistojen taustalla on aitoja ongelmatilanteita, mutta se miten niitä käsitellään riippuu yksilöistä ja ryhmistä.
- Huonot henkilösuhteet kärjistävät tilannetta, ja vastaavasti yhteistyö- ja toiminta purkaa ja ehkäisee ongelmatilanteita.
- On paljon myönteisiä kokemuksia siitä että asiat sujuvat hyvin, ongelmia esiintyy vain paikoitellen.

Pelto- ja pihaporot – mikä kärjistää ristiriitoja?

- Maatalouden vaikea taloudellinen tilanne.
- Muutokset laitumilla: pedot, haaskakuvaus, hakkuut, matkailu.
- Aina poroja ei haeta pois pelloilta tai aitoja ole rakennettu lupauksista huolimatta.
- Kärjistyneet kannanotot sosiaalisessa mediassa.
- Asenteet, joustamattomuus.
- Ongelmatilanteiden pitkittyminen, pitäisi hakea ratkaisua mahdollisimman nopeasti.
- Yhteydenottoihin ei reagoida.
- Dokumentointivelvollisuuden ja arvioimislautakuntien ongelmat.

Pelto- ja pihaporot – miten ongelmia on ratkaistu?

- Lähtökohta: useimmissa tapauksissa homma toimii, eli porot saadaan pidettyä tai haettua pois viljelyksiltä (mökkipihat vaikeampi tapaus). Välit maanviljelijöiden ja poromiesten välillä eivät ole kauttaaltaan poikki.
- Peltoporokoirista on myönteisiä kokemuksia, epäilyjäkin esiintyy.
- Yhteistoimintaan ja yhteistyöhön pitää satsata jatkossakin (sosiaaliset suhteet).
- Uudet tekniset ratkaisut: liikekarkottimet, paikannusjärjestelmät (gps), poropuhelin...

Kiitos!